ЧЕРКАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
УМАНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ
ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ГНАТЮКА
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ГО "УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ТРАНЗАКЦІЙНОГО АНАЛІЗУ"

Тези доповідей

науково-практичної конференції

«АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ»

(11 квітня 2025 року)

2025

Тези доповідей науково-практичної конференції «АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ СУЧАСНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ ТА МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ» (11 квітня 2025 року). Відп.ред.: Яворська Г.Ю., Яворський М.В., Сіренко А.Є., Мордюшенко С.М., Кривопишина К.С., Черкаський державний технологічний університет, 2025, 272 с.

Збірник тез підготовлено за підсумками науково-практичної конференції «Актуальні питання теорії та практики сучасної психології: виклики, перспективи та міждисциплінарні підходи», яка відбулася 11 квітня 2025 року. У наукових доповідях висвітлено результати досліджень у галузях когнітивної, клінічної, соціальної, педагогічної, організаційної та реабілітаційної психології, а також розглянуто міждисциплінарні підходи до дослідження психічного здоров'я в умовах сучасних суспільних змін, в тому числі в психотерапевтичному методі Транзакційного аналізу. Увагу приділено аналізу стану психологічного благополуччя, навчальної мотивації, емоційного інтелекту, особливостей психоемоційного функціонування особистості в умовах цифровізації, воєнного досвіду, інклюзивного середовища та кризових ситуацій. Представлено сучасні психодіагностичні методики вивчення самоідентичності, рівня стресу, когнітивного розвитку, а також засоби психокорекції й підтримки клієнтів у складних життєвих обставинах.

Особливий інтерес викликають публікації, присвячені розробці й впровадженню ефективних підходів до професійної підготовки фахівців, інноваційним освітнім технологіям, підтримці студентів у процесі формування їхньої професійної ідентичності та розвитку ключових компетентностей. Окремо розглянуто аспекти психотерапії та консультування, роботи з травматичними подіями, особистісними сценаріями, саморегуляцією, а також профілактики професійного вигорання. Значну увагу також приділено вивченню особистісної структури та динаміки міжособистісних взаємодій, аналізу поведінкових моделей, механізмів емоційної адаптації та формування психічного благополуччя в контексті індивідуального досвіду, включно з наслідками міграції, війни та соціальної дезадаптації.

Збірник відображає прагнення сучасної психологічної науки до інтеграції теорії та практики, взаємозбагачення різних підходів та створення ефективних моделей психологічної допомоги. Видання стане корисним ресурсом для психологів, педагогів, психотерапевтів, соціальних працівників, студентів і науковців, які працюють у сфері психічного здоров'я та розвитку особистості в умовах постійних соціальних змін.

Черкаси, 2025 © Черкаський державний технологічний університет

ЗМІСТ

НАУКОВИЙ ТА РЕДАКЦІЙНИЙ КОМІТЕТИ 8

1. СУЧАСНА ПСИХОЛОГІЯ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Алешко Л. Дослідження поняття «ролі» в психології особистості…..... 9

Бейтуллаєва А. Дослідження якості життя особистості: теоретичний аналіз…..... 11

Журович О. Психологічні чинники суб'єктивного благополуччя особистості… 14

Кравчук В. Роль емоційного інтелекту у становленні самоідентичності молодших школярів, які пережили травматичний досвід…..... 17

Корзун І. Психологічні аспекти когнітивного розвитку та емоційного інтелекту дітей в інклюзивних класах…..... 19

Кузьмук А. Психологічні труднощі батьків багатодітних сімей: стресові детермінанти та стратегії адаптації… 23

Кутова І. Психологічні виклики цифрової доби та перспективи їх подолання… 25

Лавренюк Л. . Чинники, що впливають на формування навчальної мотивації школярів.... 27

Лисюк З. Ефективність психологічних методів управління стресом на робочому місці.....29

Мартін Ю. Емоційно-почуттєва сфера особистості, значення емоцій у сучасному цифровізованому світі… 34

Махоніна А. Вплив рівня інтелекту на споживацьку поведінку молоді…..... 37

Микитенко Л. Фактори впливу родинного середовища на емоційний стан молодших школярів…..... 42

Отрошевська Н. Особливості виникнення та прояву шкільної тривожності у дітей молодшого шкільного віку…..... 45

Поддубна Н. Взаємозв'язок соціального інтелекту і психологічної безпеки особистості… 49

Попелюшко Р., Борисова О. Сучасні методи психологічної експертизи в оцінці психічного стану особистості… 52

Сіренко А. Збереження провідної ролі мозку в цифрову добу: виклики та перспективи… 56

Сташенко В. Соціально-психологічний клімат в команді як чинник психологічної безпеки…..... 58

2. МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ПІДХОДИ У ПСИХОЛОГІЧНІЙ ПРАКТИЦІ

Гаврилькевич В. Нейрофізіологічні і психологічні аспекти та співвідношення саморегуляції і самовдосконалення…..... 61

Немировська Т. Методологічні підходи до дослідження психологічної саморегуляції в молодшому шкільному віці….....65
Шлапак Н. Вплив сучасної інформації на психіку людини…..... 68

3. ПСИХОЛОГІЯ ЗДОРОВ'Я ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ

Бондарчук Т. Психологічні особливості надання психологічної допомоги пацієнтам із дентальною фобією… 72
Виноградова З. Особливості впливу фізичної активності на здоров'я та самопочуття здобувачів освіти в умовах стресу… 75
В'язникова О. Міжособистісна взаємодія як чинник депресивних станів в юнацькому віці… 77
Журавель Я. Психологічні особливості стресостійкості вчителів в умовах війни… 79
Катеринчук О. Особливості впливу війни на емоційний стан і психологічне здоров'я студентів… 82
Козловська Л. Психологічні чинники впливу на репродуктивну функцію сім'ї на етапі плануванні вагітності….....85
Котлубовська А. Трансформація читацьких інтересів молоді в сучасних умовах війни…89
Лунков О. М., **Міхеєва Л.В.** Профілактика емоційного вигорання майбутніх психологів через розвиток здоров'язберігаючої компетентності… 92
Моргунська Н. Наукові підходи до формування картини майбутнього та її складових у психології….....96
Опацька Т. Особливості психофізичних реакцій на стрес у дорослих… 98
Попелюшко Р., Гюлер Е.-А. Стратегії збереження психологічного благополуччя в умовах воєнного стану….....103
Попелюшко Р., Лихно М. Психологічна реабілітація осіб що постраждали від сексуального насилля… 107
Росолович О. Емоційна саморегуляція особистості як психологічний феномен…..... 110
Слобожан О. Поняття емоційної сфери та її складових у психологічній науці… 113
Сургунд Н. Вторинна травматизація психолога в сучасних умовах…..... 115
Фінагеєва Г. Дослідження психоемоційного стану підлітків в умовах війни в Україні…120
Цмикал В. Задоволеність життям як показник психологічного благополуччя особистості… 122
Яковенко О. Розвиток критичного мислення у дітей підліткового віку… 126

4. ОСВІТА ТА ПСИХОЛОГІЯ: ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ

Віскушенко О. Стресостійкість як професійно значуща риса особистості вихователя…128

Корж Д. Особливості внутрішньої мотивації до професійної діяльності майбутніх фахівців соціономічного профілю 130

Коротченко Л. Теоретичне обґрунтування особливостей емоційної сфери дітей середнього шкільного віку в умовах війни… 133

Крицький Ю. Поняття інформаційно-цифрової компетентності фахівця соціономічного профілю….....136

Мирошниченко Я. Емпіричне дослідження ціннісних особливостей спільноти ХНЕУ ім. Семена Кузнеця… 140

Москаленко Д. Психологічні особливості педагогічної та навчальної співпраці… 143

Недашківська О. Теоретичне дослідження феномена стійкості особистості… 146

Семець Н. Дослідження психологічних особливостей образу «усвідомленого батьківства» у молодих сім'ях… 151

Ярова В. Структура та умови розвитку самоефективності особистості… 154

5. ПСИХОТЕРАПІЯ ТА КОНСУЛЬТУВАННЯ: ЕФЕКТИВНІ МЕТОДИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Білошицька І. Вплив стресу на психічне здоров'я та методи його подолання….....158

Козубенко М. Танцювально-рухова терапія як метод самовираження й психічної стабілізації підлітків… 161

Нетикша М. Психологічні особливості соціально-психологічної адаптації внутрішньо переміщених осіб… 164

Низовська Н. Психологічні засади роботи з дітьми 8-12 років, які втратили батька на війні… 168

Студзінська Л. Задоволеність шлюбом, як ключовий психологічний чинник щасливих подружніх стосунків…..... 169

6. ОРГАНІЗАЦІЙНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОГО СЕРЕДОВИЩА

Блажкун О. Тайм-менеджмент як психологічний феномен… 174

Моргай Л. Вплив корпоративної культури на психічне здоров'я працівників… 178

Нестерчук Л. Професійне вигорання медичних працівників в умовах воєнного стану… 180

Попелюшко Р., Бєляєв І. Методи оцінки професійної придатності членів екіпажів суден з урахуванням психологічних факторів…..183
Самко Т. Психологічні особливості взаємозв'язку стилю управлінської діяльності та типу поведінки при розв'язанні конфлікту… 186
Стрельченко В. Психологічні особливості роботи лікарів ветеринарної медицини… 190
Яремчук Ю. Соціально-психологічні чинники згуртованості команди працівників соціономічної сфери…..... 193

7. ТРАНЗАКЦІЙНИЙ АНАЛІЗ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ

Гевко В. Використання моделі «функціональної біглості» у формуванні комунікативної компетентності педагогів… 197
Геляс А. Нарцисизм в концепціях транзакційного аналізу… 202
Захарченко В. Значення одиниць психологічного визнання в психотерапевтичному методі транзакційного аналізу… 207
Змага А. Вплив вимушеної міграції на суб'єктивне відчуття самотності та емоційний інтелект у підлітків…..... 209
Зубарева А. Транзакційний аналіз у психотерапії залежностей: практичні аспекти роботи з психологічною грою «наркоман» за Еріком Берном…..... 216
Іванова О. Вплив сценарних заборон на розвиток резильєнтності особистості в умовах війни…..... 221
Квасниця Ю. Вплив культурних переконань, норм та соціальних сценаріїв (послань, заборон, контамінацій) на сексуальне здоров'я, психосексуальне благополуччя жінки та якість її сексуального життя…..... 224
Ковбуз В. Роль ранніх батьківських посилань у розвитку внутрішньої тривожності… ... 227
Кравченко С., Вакуленко І. Психологічна репрезентація етнокультурної ідентичності крізь призму традиційних ремесел… 230
Кукла Т. Теорія погладжувань у контексті психоемоційного розвитку дітей 6–12 років: освітньо-психологічний підхід…..... 235
Павенська О. Менталітет українців крізь інструменти транзакційного аналізу… 238
Петрова М. Можливості трансформації самооцінки через роботу з его-станами в контексті транзактного аналізу… 241
Пецух Г. Механізми формування та подолання заборони «не бути близьким» у психотерапії транзакційного аналізу…..... 245
Ракітіна В. Психотерапевтичні взаємини в контексті транзактного аналізу: структура, принципи та вплив на практику…..... 248

Саєнко О. Модель драматичного трикутника Карпмана як інструмент аналізу конфліктів… 250
Севальнева З. Драйвери як медіатори реакції на стрес: транзакційно-аналітичний підхід… 252
Старченко В. Застосування концепцій транзакційного аналізу при роботі з переселенцями під час війни… 255
Тепаленко І. Можливості онлайн психотерапії з тілесними симптомами в рамках транзакційного аналізу…..... 258
Фесюк О. Використання контракту для посилення психотерапевтичного процесу у транзакційному аналізі…..... 261
Яворська Г. Аутентичний страх у нейропсихологічному вимірі: подолання ранніх заборон засобами транзакційного аналізу…..... 265
Яворський М. Транзакційний аналіз віртуальної комунікації…..... 269

Науковий комітет:

Афанасенко Валентина Іванівна – докторка філософських наук, професорка, завідувачка кафедри психології Черкаського державного технологічного університету.

Комар Таїсія Василівна – докторка психологічних наук, професорка, завідувачка кафедри психології та педагогіки Хмельницького національного університету.

Сафін Олександр Джамільович – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Орап Марина Олегівна – докторка психологічних наук, професорка, завідувачка кафедри психології Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка.

Литвинчук Алла Іванівна – кандидатка психологічних наук, завідувачка кафедри психології Поліського національного університету.

Михлюк Едуард Ігорович – кандидат психологічних наук, доцент, заступник начальника навчально-наукового інституту управління та безпеки населення Національного університету цивільного захисту України.

Старченко Вікторія Василівна – президентка ГО «Українська асоціація транзакційного аналізу», сертифікована психотерапевтка у методі транзакційного аналізу, попередня тренерка та супервізорка в напрямі психотерапії.

Редакційний комітет:

Мордюшенко Сергій Миколайович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психологічної діяльності в особливих умовах Національного університету цивільного захисту України.

Сіренко Алла Євгеніївна – кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри психології Черкаського державного технологічного університету.

Яворська Ганна Юріївна – кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Черкаського державного технологічного університету.

Яворський Максим Васильович – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Черкаського державного технологічного університету.

Моргай Лілія
док. філос., доц. кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи,
Уманський державний педагогічний університет, ім. П.Тичини,
м.Умань

ВПЛИВ КОРПОРАТИВНОЇ КУЛЬТУРИ НА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПРАЦІВНИКІВ

Актуальність дослідження. У цьому дослідженні розглянуто вплив корпоративної культури на психічне здоров'я працівників, а також ефективні стратегії її покращення для запобігання негативним наслідкам.

Методи дослідження. Аналіз наукової літератури: вивчення праць сучасних дослідників щодо впливу корпоративної культури на психічне здоров'я працівників.

Основні результати дослідження. Корпоративна культура є невід'ємною частиною усіх організацій, незалежно від їхнього профілю діяльності, місії, бачення, сфери функціонування (Глива С., 2024).

Корпоративна культура працівників – це система цінностей, норм, традицій, моделей поведінки та правил, які поділяють і яких дотримуються співробітники організації. Вона визначає відносини між працівниками, керівництвом, партнерами, клієнтами та впливає на ефективність роботи компанії (Андрійчук С., 2023).

Корпоративна культура є важливим чинником, що впливає на психічне здоров'я працівників, оскільки визначає атмосферу в колективі, рівень підтримки, комунікаційні процеси та цінності організації. Здорова корпоративна культура сприяє зниженню стресу, підвищенню емоційної стабільності та загальному добробуту співробітників, тоді як токсичне робоче середовище може призводити до підвищеної тривожності, депресії та професійного вигорання (Баловсян Н., 2022).

Розглянемо детальніше, як корпоративна культура на роботі впливає на психічне здоров'я працівників.

Позитивний вплив корпоративної культури на психічне здоров'я особистості створює:

1. Психологічна безпека та комфорт на роботі: відкрита та підтримувальна корпоративна культура створює атмосферу довіри, де працівники можуть

комфортно висловлювати свої думки без страху перед критикою; політика відкритого зворотного зв'язку сприяє відчуттю цінності кожного співробітника.

2. Зменшення рівня стресу: чітке визначення обов'язків та очікувань зменшує невизначеність і стрес, пов'язаний із робочими завданнями; гнучкі умови праці (віддалена робота, можливість відпочинку, гнучкий графік) сприяють збереженню емоційного балансу.
3. Підвищення мотивації та задоволеності роботою: підтримка професійного розвитку, навчання та кар'єрного зростання підвищують рівень задоволеності роботою, що позитивно впливає на емоційний стан працівників; визнання досягнень і заохочення успіхів сприяють підвищенню самооцінки та мотивації.
4. Зміцнення соціальних зв'язків: корпоративні заходи, командна співпраця та система менторства сприяють створенню дружньої атмосфери, яка зменшує відчуття ізольованості та самотності; підтримка здорової комунікації та партнерських відносин між співробітниками допомагає уникнути конфліктів і напруженості.

Негативний вплив корпоративної культури на психічне здоров'я особистості на роботі:

1. Токсичне робоче середовище: високий рівень конкуренції, відсутність підтримки та авторитарний стиль управління можуть спричинити тривожність, хронічний стрес та депресивні стани.
2. Перевантаження роботою: очікування постійної доступності (наприклад, відповіді на повідомлення у неробочий час) можуть спричинити емоційне виснаження та вигорання.
3. Нечіткість комунікацій та відсутність зворотного зв'язку: недостатнє інформування працівників про зміни, відсутність підтримки з боку керівництва та неефективна комунікація можуть викликати тривожність та зниження мотивації (Дубін О., 2021).

Стратегії покращення корпоративної культури для підтримки психічного здоров'я особистості:

1. Впровадження програм психологічної підтримки (консультації, тренінги зі стресостійкості).

2. Розвиток культури вдячності, визнання досягнень та підтримки співробітників.

3. Забезпечення можливостей для професійного розвитку та балансу між роботою та особистим життям.

4. Формування дружньої та відкритої атмосфери, що сприяє зниженню рівня стресу та конфліктів (Дубін О., 2021).

Висновки та перспективи подальших досліджень. Корпоративна культура безпосередньо впливає на психічне здоров'я працівників, їхню продуктивність та загальний рівень задоволеності роботою. Створення позитивного робочого середовища є ключовим фактором збереження емоційної стійкості персоналу та підвищення ефективності діяльності організації.

Корпоративна культура відіграє важливу роль у забезпеченні психологічного комфорту працівників, впливаючи на їхнє психічне здоров'я. Дослідження свідчать, що підтримуюча корпоративна культура, яка заснована на взаємоповазі, довірі та ефективній комунікації, сприяє зниженню рівня стресу, підвищенню мотивації та загальному емоційному благополуччю персоналу. Навпаки, токсична корпоративна культура, що характеризується високим рівнем конкуренції, авторитарним стилем управління та відсутністю соціальної підтримки, може провокувати професійне вигорання, тривожні стани та депресивні розлади.

Подальші наукові дослідження можуть бути зосереджені на виявленні ефективних моделей корпоративної культури, які сприяють психоемоційному благополуччю працівників.